

Průměrnost

Ladislav Hejdlánek

This is a part of the original document:

[1995](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1995](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 2. 9. 1995
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 2. 9. 1995

Průměrnost

Průměr jako statistická veličina je tedy něco jen dočasně platného, v časové perspektivě však pohyblivého resp. proměnného. Pro posouzení této proměnlivosti a jejího směřování je nezbytné zakalkulovat širší kontexty, od nichž statistika musí zprvu odhlížet. Redukcionismus zejména přírodních (ale i mnoha jiných) věd spočívá nikoliv v pouhém metodickém odhlížení od některých širších souvislostí, ale od ničím nedoloženého předpokladu, že čím širší a dalekosáhlejší jsou tyto souvislosti, tím oprávněnější je ona redukce. „Pravidla“ a „normy“ životních projevů a aktivit platí jen pro svět živých bytostí, zatímco nižší a zejména velmi nízké složky jejich těl (tzv. materiál, např. molekuly a atomy) jsou prý vůči těmto pravidlům a normám zcela neutrální, ba přímo lhostejné a netečné. Pak ovšem musí nutně zůstat bez řešení otázka, jaké místo má v našem Vesmíru život a jaké místo má člověk, lidstvo. Předpoklad, že pro atomy a molekuly je život čímsi cizím, nevlastním, může být v omezené míře metodicky přípustný, ale pokud je generalizován a absolutizován, je (filosoficky) hluboce mylný.

Proti běžným redukcionistickým pojetím a představám je třeba položit důraz na to, že svět, do něhož jsme se narodili a v němž hledáme své místo, není bez „vnitřní“ orientovanosti, na což od minulého století poukazuje jednak II.věta termodynamická, především však v závěru tohoto století problematika tzv. samoorganizace chaosu (ať už pojmenování byla jakákoliv). Rozšířená idea všeobecné entropie, tj. tendence všech soustav a souborů jsoucen a jejich okolností (ale odvozeně také „systémů“ jiného druhu) přecházet od stavů méně pravděpodobných k pravděpodobnějším, musela být doplněna rozpoznáním, že některé systémy dovedou na účet této všeobecné – vlastně úpadkové, dekadentní – tendence svou organizovanost naopak zvyšovat tím, že soustavně a dlouhodobě přecházejí od stavů pravděpodobnějších k méně pravděpodobným. To platí nejenom o světě hvězdných soustav a snad i vesmíru vůbec, ale je to ještě mnohem zřetelnější a přesvědčivější ve světě živých bytostí. Doba setrvávání naší rodné planety v rámci sluneční soustavy je souměřitelná s dobou trvání pozemského života, i když tato druhá doba je nutně asi o jednu pětinu (až čtvrtinu) kratší vzhledem k prvotním podmínkám, které byly pro život naprosto nepříznivé. Po celou dobu trvání života na Zemi – odhadem přibližně 3,5 miliardy let, odhady se však různí – trvá na ní život nepřetržitě a stejně nepřetržitě směřuje mnoha cestami k organismům stále složitějším. To znamená, že život není žádná nahodilá odchylka, která by zase musela rychle vymizet, nýbrž je to odchylka perspektivní a dlouhodobě progresivní. (Regres má smysl jen ve vztahu k progresivním tendencím, což neplatí obráceně.)

(Písek, 950902-3.)